

Saksnr. 23/4296
21.SEPTEMBER 2023

Høringsnotat - Endring i sjømannsfradraget - distansekravet

Innhold

1	Innledning og sammendrag	3
2	Gjeldende rett	4
3	Vurderinger og forslag	5
4	Administrative og økonomiske konsekvenser	8
5	Ikrafttredelse	9
6	Utkast til forskriftsendring	9

1 INNLEDNING OG SAMMENDRAG

Departementet sender på høring et forslag om å endre det særskilte fradraget for sjøfolk («sjømannsfradraget»).

Etter skatteloven § 6-61 har sjøfolk rett til et særskilt fradrag i alminnelig inntekt med inntil 30 pst. av inntekten, med en øvre grense på 83 000 kroner.

Sjøfolk er i skatteloven definert som personer som har arbeid om bord på «skip i fart» som sin hovedbeskjeftigelse. «Skip i fart» er i Finansdepartementets forskrift til skatteloven (FSFIN) § 6-61-1 avgrenset mot «skip i stasjonær virksomhet og havnetrafikk» og «annen virksomhet over begrenset fartsområde hvor utseilt distanse ikke overstiger 30 nautiske mil» (distansekravet).

Departementet foreslår at det nåværende distansekravet fortsatt skal gjelde, men at det innføres et unntak for skip der sjøfolkene har en turnusordning som innebærer et sammenhengende opphold om bord på skipet i minst tre uker om gangen. Bakgrunnen for endringsforslaget er at sjøfolk som seiler i samme type fart på kysten i dag, kan behandles forskjellig, selv om de har like lange opphold om bord på sine skip og like lange fravær fra hjemmet under ikke-stasjonære forhold. I slike tilfeller kan det være rimelig at sjøfolk i kystfart har rett til sjømannsfradrag uavhengig av seilingslengden. Forslaget innebærer at skip med et begrenset fartsområde, dvs. under 30 nautiske mil, likevel er å anse som «skip i fart» når skipet har en turnusordning, der sjøfolkene oppholder seg om bord i minst tre uker om gangen.

Forslaget avgrenses mot skip i stasjonær virksomhet og havnetrafikk. Dette er skip som heller ikke etter gjeldende regler oppfyller grunnforutsetningene for «skip i fart», og mannskapet på slike skip har aldri hatt rett til sjømannsfradrag.

En oppmyking av vilkåret for sjømannsfradrag vil i utgangspunktet medføre at flere kan motta støtte etter tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs. Det

antas likevel at endringsforslaget ikke innebærer noen vesentlig endring i tilskuddsordningen.

Endring i tråd med høringsforslaget gjennomføres i forskrift til skatteloven. Det foreslås at endringen trer i kraft med virkning fra og med inntektsåret 2024. Det vises til utkast til endring i Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 6-61-1 bokstav d.

2 GJELDENE RETT

Reglene om beskatning av sjøfolk fulgte tidligere av sjømannsskatteloven fra 1947.

Da skattleggingen av sjøfolk ble tatt inn i det alminnelige skattesystemet i 1989, skulle skattenivået for sjøfolk opprettholdes gjennom et særlig inntektsfradrag, jf. Ot.prp. nr. 62 (1987-88) s. 38:

«I St. meld nr. 43 (1986–87) og i Innst. S. nr. 185 (1986–87) er det forutsatt at dagens skattenivå for sjømenn i store trekk skal opprettholdes ved innføring av et sjømannsfradrag i det ordinære skattesystemet. Sjømenn betaler i dag lavere skatt enn arbeidstakere på land.»

Det vises videre til s. 39:

«Det har vært en forutsetning ved omlegging av sjømannsskatteordningen at de ulike kategorier sjømenn i store trekk skal beholde sine nåværende skattefordeler.»

I 1990 utgjorde sjømannsfradraget 23 pst. av nettoinntekten, oppad begrenset til 45 000 kroner. Sjømannsfradraget følger i dag av skatteloven § 6-61 med tilhørende forskrift, og har en øvre grense på 83 000 kroner i 2023.

Sjøfolk er i loven definert som personer som har arbeid om bord på «skip i fart» som sin hovedbeskjeftigelse, så lenge arbeidet varer til sammen minst 130 dager i et inntektsår.

Hva som regnes som «skip i fart», er nærmere regulert i Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 6-61-1. Her stilles det både krav til skipet og til hvor det drives virksomhet. «Skip i fart» er i forskriften avgrenset mot blant annet «skip i stasjonær virksomhet og havnetrafikk» og «annen virksomhet over begrenset fartsområde hvor utseilt distanse ikke overstiger 30 nautiske mil». Utseilt distanse er distansen mellom turens utgangspunkt og det lengst bortliggende anløpssted for turen, målt etter den direkte skipsleia mellom disse to punktene, uten hensyn til anløpshyppigheten underveis. Dersom utseilt distanse overstiger 30 nautiske mil (55 km) i mer enn 2/3 av inntektsåret, anses skipet for å være i fart etter denne regelen. Kravet er forstått slik at det ikke gjelder for skip i utenriksfart.

Det er en sammenheng mellom sjømannsfradraget og *tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs* ved at det er et vilkår for å komme under tilskuddsordningen, at sjøfolk har rett til sjømannsfradrag, jf. forskrift om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs § 6 første ledd a). Tilskuddsordningen er godkjent av ESA som forenlig med EØS-avtalen etter ESAs retningslinjer for statsstøtte til sjøtransport.

3 VURDERINGER OG FORSLAG

Distansekravet i FSFIN § 6-61-1 bokstav d skal sikre at sjømannsfradrag kun gis til sjøfolk som er mannskap på «skip i fart» langs kysten. Når det stilles krav til seilingslengden på 30 nautiske mil for skip i fart, er det underforstått at sjømannsfradraget retter seg mot skip i reell kystfart, der sjøfolkene må være om bord og borte fra hjemmet i nokså lange perioder. Etter departementets oppfatning er dette kjernen i sjømannsfradraget og distansekravet.

I utgangspunktet gir ikke lange fravær fra hjemmet grunn til å opprettholde et særskilt fradrag for en avgrenset yrkesgruppe. Flere andre yrkesgrupper er avhengige av å være borte fra hjemmet for å arbeide, for eksempel anleggsarbeidere på store vei- og jernbaneprosjekter, og personer med arbeidsoppdrag i utlandet. Både Skauge-utvalget (NOU 2003: 9) og Scheel-utvalget (NOU 2014: 13) poengterte viktigheten av at skattesystemet i utgangspunktet ikke bør benyttes til å subsidiere spesielle aktiviteter, eller gi fradrag for utgifter som ikke har direkte tilknytning til opptjening av inntekten. I NOU 2022: 20 *Et helhetlig skattesystem* støtter skatteutvalget dette utgangspunktet og anbefaler at det vurderes forbedringer i inntektsskattegrunnlaget for personer ved å fjerne eller stramme inn fradrag. Samtidig anerkjenner utvalget at det kan være andre hensyn og politiske avveininger som kan gjøre det ønskelig å beholde enkelte av de eksisterende fradragene.

Distansekravet kan føre til at sjøfolk som seiler i samme type fart på kysten behandles forskjellig, selv om de har like lange opphold om bord på sine skip og like lange fravær fra hjemmet. Avhengig av hvor i landet kystfartvirksomheten utøves, kan seilingslengden variere fordi det er forskjell på avstand mellom anløpsstedene i ulike deler av landet. Departementet mener derfor at det kan være grunnlag for å lempe på distansekravet for mannskap på skip i begrenset fartsområde når kravene til lange opphold om bord og fravær fra hjemmet er oppfylt for skip i reell kystfart. I slike tilfeller kan det være rimelig at sjøfolk i kystfart har rett til sjømannsfradrag uavhengig av seilingslengden.

Arbeidstaker- og næringsorganisasjoner har foreslått at distansekravet erstattes av et krav om at mannskapet har en turnusordning som innebærer et fravær fra hjemmet i en kortere eller lengre periode. Etter departementets oppfatning må det som et minimum være krav om en lengre, sammenhengende turnusperiode om bord, dvs. minst tre uker. En annen løsning ville åpne for at det kunne gis sjømannsfradrag selv for korte fravær fra hjemmet. Det vil være et brudd med den grunnleggende innretningen av sjømannsfradraget.

Kravet skal være at det på det enkelte fartøy finnes tariffavtale eller lokal avtale mellom arbeidstakere og rederi om turnusordning med minst tre ukers varighet. Det avgjørende er ikke hvor mange uker den enkelte av sjøfolkene oppholder seg om bord i sine arbeidsperioder, men at en avtalt turnusordning forutsetter et sammenhengende opphold om bord på minst tre uker. Basert på tall fra spørreundersøkelsen om maritim sikkerhet 2023, har om lag 95 pst. av sjøfolk på lasteskip i nærskipfart en seilingsperiode på tre uker eller mer.

Departementet mener videre at en slik endring må avgrenses mot skip i stasjonær virksomhet og havnetrafikk, slik gjeldende regler gjør. Dette er skip som ikke oppfyller grunnforutsetningen for skip «i fart», og mannskapet på slike skip har aldri hatt rett til sjømannsfradrag. Det forslås at dette opprettholdes uendret i FSFIN § 6-61-1 bokstav d første punktum.

Forslaget omfatter heller ikke andre skip som er oppregnet i Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 6-61-1 bokstav a) til c) og bokstav e) til i). Mannskap på slike skip anses ikke for å være på skip i fart, og skal fortsatt ikke ha rett til sjømannsfradrag.

Tilskuddsordningen for sjøfolk stiller krav om at sjøfolkene har rett til sjømannsfradrag. En oppmyking av vilkåret for sjømannsfradrag vil derfor innebære at flere kan motta støtte etter tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs. Med utgangspunkt i informasjon om skip i NOR handelsflåten som per i dag ikke er i tilskuddsordningen, kan det på usikkert grunnlag anslås at inntil om lag 25 skip med i underkant av 300 sjøfolk kan komme inn i tilskuddsordningen som følge av forslaget. Det dreier seg om skip i kategorien brønnbåter, stykkgods, bulkskip og tankskip som per i dag ikke omfattes av tilskuddsordningen. Selv om sjøfolkene på disse skipene skulle få sjømannsfradrag, kan det være andre vilkår som gjør at det likevel ikke gir rett til tilskudd fra ordningen.

I *rederiskatten* gjelder det et tilsvarende vilkår om «skip i fart» og krav til utseilt distanse for at rederiet skal komme under rederiskatteordningen, jf. skatteloven § 8-11 første ledd bokstav a, jf. FSFIN § 8-11-1 første ledd bokstav d. Dette forslaget endrer ikke det tilsvarende distansekravet i rederiskatteordningen.

På denne bakgrunn foreslår departementet at det innføres et unntak fra det gjeldende distansekravet for mannskap på skip i begrenset fartsområde i sjømannsfradraget. Unntaket vil gjelde der sjøfolkene har en turnusordning med et sammenhengende opphold om bord på skipet i minst tre uker om gangen. Sjøfolk som har rett til sjømannsfradrag i dag (som er på skip som oppfyller distansekravet), bør fortsatt ha rett til fradraget etter endringen. Departementet mener derfor at distansekravet på 30 nautiske mil for skip i begrenset fartsområde fortsatt skal være et selvstendig vilkår for «skip i fart» ved siden av det foreslåtte unntaket for skip med turnusordning på tre uker.

Endringen gjennomføres i Finansdepartementets forskrift til skatteloven. Det vises til utkast til endring av Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 6-61-1 bokstav d.

4 ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER

Endringsforslaget er forenklerende for både rederier og skattemyndigheter. Rederier som omfattes av forslaget, trenger ikke å holde oversikt over utseilt distanse for skatteformål, og Skatteetaten trenger ikke å kontrollere dette. Turnusordning er et enklere forhold å rapportere og kontrollere.

Gjennomsnittlig tilskudd i modellen «Tilskudd for skip i NOR» utgjør om lag 185 000 kroner. Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk har en anslått årlig kostnad på om lag 2,4 mrd. kroner i 2023. Selve sjømannsfradraget anslås å utgjøre en skatteutgift på 305 mill. kroner i 2023.

Endringen vil øke antall sjøfolk som kvalifiserer for sjømannsfradraget og tilskuddsordningen. Den anslås på usikkert grunnlag å øke utgiftene til

tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk med 52 mill. kroner i helårsvirkning (35 mill. kroner i 2024), samt redusere skatteprovenyet med om lag 5 mill. kroner påløpt og 4 mill. kroner bokført i 2024.

5 IKRAFTTREDELSE

Departementet foreslår at endringen trer i kraft med virkning fra og med inntektsåret 2024.

6 UTKAST TIL FORSKRIFTSENDRING

Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 6-61-1 bokstav d skal lyde:

[Som skip i fart regnes ikke:

a.

b.

c.]

d. skip i stasjonær virksomhet og havnetrafikk. *Det samme gjelder skip i annen virksomhet over begrenset fartsområde hvor utseilt distanse ikke overstiger 30 nautiske mil, med mindre mannskapet har avtalt turnusordning med sammenhengende opphold om bord på skipet i minst 3 uker om gangen.*

[e.

f.

g.

h.

i.]